

MARLENA PROCHOROWICZ

Szczecin

Czynniki wpływające na aktywność Lokalnych Grup Działania na obszarach wiejskich w Polsce

Wprowadzenie

Rozwój lokalny i regionalny w dużej mierze zależy od oferty edukacyjnej, zatrudnienia miejscowej ludności, dochodowości firm, aktywności społecznej, jak również przepisów prawnych przyjaznych prowadzeniu biznesu.

Dla wykorzystania potencjału obszarów wiejskich niezbędne stało się stworzenie odpowiednich warunków ich rozwoju. Opracowana została Wspólna Polityka Rolna, zapoczątkowana już w 1962 roku, która stanowiła pomost pomiędzy zurbanizowanym światem a rolnictwem o coraz bardziej strategicznym charakterze¹.

Rolnictwo ma kluczowe znaczenie dla podejmowania wyzwań, jakie stoją przed społeczeństwem. Głównymi celami Wspólnej Polityki Rolnej są:

- poprawienie wydajności rolnictwa, zapewniające stałe dostawy żywności po przystępnych cenach,
- zagwarantowanie rolnikom w UE możliwości godziwego życia,
- umożliwienie rolnikom pełnienia różnorodnych funkcji w społeczeństwie,
- bezpieczeństwo żywnościowe obywateli,
- zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi,

¹ *Wspólna Polityka Rolna. Partnerstwo Europy i Rolników*, Urząd Publikacji Komisji Europejskiej, Luksemburg 2012.

– dbałość o obszary wiejskie w całej UE oraz utrzymanie gospodarki rolnej².

Wieś powinna stać się miejscem do życia. Miejscem, które posiada walory środowiska naturalnego, a także zachowującym dla przyszłych pokoleń dziedzictwo kulturowe³.

Dużą rolę w procesie rozwoju obszarów wiejskich odgrywają organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, kluby, które działają w społecznościach lokalnych i promują walory danego regionu. Organizacje te zrzeszają najczęściej osoby najaktywniejsze i najbardziej wrażliwe na sprawy społeczne środowiska. Duże znaczenie na pobudzenie inicjatyw społecznych miały środki finansowe Unii Europejskiej, dzięki którym funkcjonują Lokalne Grupy Działania. To one realizują inicjatywę Programu Leader oraz mają znaczącą rolę we wdrażaniu innowacyjności⁴.

Pierwszy etap inicjatywy, znany pod nazwą LEADER I, realizowany był w latach 1991–1994 i służył sprawdzeniu nowego modelu rozwoju obszarów wiejskich. Etap drugi, LEADER II, obejmujący lata 1994–1999 ugruntowywał doświadczenia zdobyte podczas realizacji pierwszego etapu i upowszechniał je na większym obszarze Unii Europejskiej. Szczególny nacisk położono na innowacyjne projekty oraz współpracę międzynarodową i międzyterytorialną. Trzeci etap, LADER+ skierowany został do wszystkich obszarów wiejskich Unii. Ważnym elementem stała się tu współpraca Lokalnych Grup Działania w obrębie krajów członkowskich Unii Europejskiej, jak i między obszarami w różnych krajach⁵.

Lokalne Grupy Działania (LGD) funkcjonują w Polsce od kilkunastu lat w formie prawnej fundacji lub stowarzyszeń, a największą dynamikę ich rozwoju odnotowano w naszym kraju w momencie, kiedy w życie wszedł program Leader⁶.

Leader jest oddolnym, partnerskim podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez Lokalne Grupy Działania (LGD), polegającym na opracowaniu przez społeczność wiejską Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) oraz

² *Wspólna Polityka Rolna. Partnerstwo Europy i Rolników*, Urząd Publikacji Komisji Europejskiej, Luksemburg 2012.

³ www.dialogspoeczny.pl.

⁴ G. Czapiewska, *Lokalne Grupy Działania a kreowanie rozwoju regionalnego w województwach pomorskim i zachodniopomorskim*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2009, nr 29, s. 261–262.

⁵ G. McAlinden, *Partnerstwo na rzecz rozwoju regionalnego*, PARP, Warszawa 2004, s. 14.

⁶ W. Kandefer, *Turystyka wiejska a rozwój lokalny*, w: *Rola turystyki w rozwoju gospodarczym obszarów wiejskich i leśnych*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2006, s. 75–89.

realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów, łączących m.in. zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne. Celem tej osi jest przede wszystkim budowanie kapitału społecznego wsi poprzez aktywizację mieszkańców oraz przyczynianie się do tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich⁷.

1. Działalność Lokalnych Grup Działania w aspekcie inicjatywy Leader

Lokalne Grupy Działania (LGD) to partnerstwa składające się z przedstawicieli trzech sektorów: sektor publiczny (samorządy, agendy rządowe lub inne instytucje publiczne), sektor społeczny (organizacje pozarządowe), sektor gospodarczy (przedsiębiorcy, firmy prywatne, rolnicy oraz ich grupy, czy stowarzyszenia)⁸. Efektem współpracy powinna być przede wszystkim aktywizacja społeczności lokalnych, a grupa, która powstała dzięki środkom finansowym z UE uczestniczy w realizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. To właśnie mieszkańcy obszarów objętych zasięgiem Lokalnej Grupy Działania najlepiej orientują się co jest konieczne do zrealizowania w ich miejscowościach, natomiast w rękach sektora publicznego i gospodarczego jest potencjał organizacyjny i finansowy.

Pozytywnym czynnikiem rozwoju lokalnego jest właśnie organizowanie się społeczności w formalne grupy w ramach sektora pozarządowego. Grupa gmin w obszarze działania powinna jednak spełniać kilka warunków: liczba obszaru musi wynosić 10–150 tys. mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, liczba mieszkańców na terenie całych gmin nie powinna przekroczyć 20 tysięcy, powinny być również zachowane spójne uwarunkowania historyczne, kulturowe, przyrodnicze, społeczno-ekonomiczne⁹.

⁷ E. Pałka, *Rola Lokalnych Grup Działania w rozwoju obszarów wiejskich. Przykład województwa świętokrzyskiego*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae”, r. 18, nr 3/2014, s. 19–20.

⁸ M. Halamska, *Doświadczenia dwóch edycji programu LEADER w Portugalii*, „Wieś i Rolnictwo” 2005, nr 4, s. 46–59.

⁹ R. Kamiński, *Konieczność stosowania metody LEADER w nowym funduszu wiejskim – szansa czy zagrożenie?*, w: *Polska strategia w procesie kształtowania polityki Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa*, red. J. Wilkin, M. Błąd, D. Klepacka, IRWiR PAN Warszawa 2006, s. 74–89.

Dzięki pieniądzą z Unii Europejskiej powstały boiska, place zabaw, świetlice i wiele innych inwestycji dla lokalnych społeczności. Lokalna Grupa Działania, mogła uzyskać wsparcie finansowe w ramach Programu Leader+ na każdy zgłoszony i zaakceptowany projekt.

W Europie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich na koniec 2012 roku pracowało 2300 LGD i ta liczba w kolejnych latach wzrastała. Grupy stanowią podstawę wdrażania podejścia LEADER, a tworzenie partnerstwa pozwoliło połączyć możliwości zasobów ludzkich i finansowych ze wszystkich sektorów funkcjonujących na obszarze ich działania. (www.rdpnetwork.defra.gov.uk)

W Europie program LEADER+ jest realizowany na terenie, m.in. Austrii, Belgii, Danii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Luksemburga, Niemiec, Portugalii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoszech.

Liczba grup funkcjonujących na obszarach wiejskich UE oraz ich zagęszczenie na terytorium poszczególnych krajów wynika z warunków geograficzno-urbanistycznych¹⁰.

Tabela 1

Lokalne Grupy Działania w wybranych krajach UE

Państwo	Liczba grup	Temat wiodący grupy
Austria	56	wykorzystanie zasobów naturalnych
Belgia	20	wykorzystanie zasobów naturalnych
Dania	12	wykorzystanie zasobów naturalnych
Finlandia	25	poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
Grecja	40	wykorzystanie zasobów naturalnych
Hiszpania	145	wykorzystanie zasobów naturalnych
Holandia	28	poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
Irlandia	22	poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
Luksemburg	4	zastosowanie nowych technologii
Niemcy	148	wykorzystanie zasobów naturalnych
Portugalia	52	poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
Szwecja	12	wykorzystanie zasobów naturalnych
Wielka Brytania	57	wykorzystanie zasobów naturalnych
Włochy	132	podnoszenie wartości produktów lokalnych

Źródło: na podst. strony www.agro-info.org.pl.

Poszczególne obszary tematyczne europejskich LGD obejmują: nowe technologie, jakość życia, promocję lokalnych produktów oraz bogactwo natu-

¹⁰ www.enrd.ec.europa.eu.

ralne i kulturowe. Niektóre spośród Grup łączą w swoich działaniach obszary tematyczne (tabela 1). Najczęściej wybieranym tematem wiodącym działań LGD jest wykorzystywanie zasobów naturalnych i kulturowych oraz poprawa jakości życia na obszarach wiejskich¹¹.

Tabela 2

Etapy inicjatywy LEADER w Unii Europejskiej

Inicjatywy Leader	Liczba Lokalnych Grup Działania	Zasięg terytorialny (km ²)	Finansowanie z UE (mln euro)
Leader I (1991–1994)	217	367.000	442
Leader II (1994–1999)	906	1.375.144	1 755
Leader + (2000–2006)	893	1.577.386	2 105,1

Źródło: Podejście Leader. Podstawowy poradnik, Komisja Europejska, Luxemburg 2006, s. 7.

Jak wynika z danych zaprezentowanych w tabeli 2, liczba grup objętych poszczególnymi etapami inicjatywy Leader w Europie wzrosła bardzo w drugim etapie, w trzecim nieco zmalała. Jednak zasięg terytorialny obszarów objętych pomocą ulegał systematycznemu wzrostowi.

Lokalne Grupy Działania w Polsce pojawiły się w 2004 roku – jest ich ponad 300 i żaden kraj w Europie nie może poszczycić się ich tak dużą liczbą i takim zasięgiem działania. Prawnie funkcjonują zgodnie z art. 15 Ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 7 marca 2007 roku (DzU nr 64, poz. 427). Bezpośredni nadzór nad funkcjonowaniem grup sprawują marszałkowie województw. Nadrzędnym działaniem LGD jest realizacja lokalnej strategii rozwoju¹².

Przy opracowywaniu Lokalnej Strategii Działania (LSD), Lokalna Grupa Działania zobowiązana jest do wyboru co najmniej jednego spośród czterech priorytetowych tematów: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Odnowa i rozwój wsi, Małe projekty¹³.

¹¹ K.N. Naskręt, *Determinanty aktywności Lokalnych Grup Działania*, Praca dyplomowa, ZUT Szczecin 2013, s. 11–13.

¹² G. Czapiewska, *Lokalne Grupy Działania a kreowanie rozwoju regionalnego w województwach pomorskim i zachodniopomorskim*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2009, nr 29, s. 262–263.

¹³ www.minrol.gov.pl.

Środki konieczne do finansowania w ramach Wspólnej Polityki Rolnej przekazywane są w formie miesięcznych płatności na podstawie wydatków dokonywanych przez akredytowane agencje płatnicze w danym okresie¹⁴. (Bernat-Jarka, 2007; s. 118). Główne cele WPR obejmują:

Oś 1 – poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego i leśnictwa poprzez wspieranie restrukturyzacji, rozwoju i innowacji.

Oś 2 – poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich poprzez wspieranie gospodarowania gruntami.

Oś 3 – poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz różnicowanie działalności gospodarczej.

Oś 4 – Leader.

Wymienione osie precyzują tematyczne zakresy działań, które są wspierane finansowaniem ze środków Unii Europejskiej.

Siła Lokalnych Grup Działania zawarta jest w jej nazwie: *Lokalna* – oparta na lokalnych zasobach, czyli angażująca lokalnych partnerów; *Grupa* – istnieje wspólnota pomiędzy partnerami; *Działania* – partnerzy wspólnie podejmują przedsięwzięcia, które uznali za ważne dla regionu. Głównym spoiwem grupy są wspólnie podejmowane działania i projekty, których organizacja wykracza poza indywidualne możliwości poszczególnych partnerów¹⁵.

W ramach PROW 2007–2013 przeprowadzono nabór wniosków dla działań osi IV Leader, a w wyniku ich weryfikacji wybranych zostało 338 lokalnych grup, z czego 120 uczestniczyło wcześniej w PP Leader+.

Tabela 3

Lokalne grupy działania wybrane do realizacji lokalnych strategii rozwoju w ramach osi IV Leader

Województwo	Liczba LGD	Ludność LGD (tys.)	Powierzchnia objęta LSD (km ²)
Dolnośląskie	19	1084,08	15 934,24
Kujawsko-pomorskie	20	1010,05	16 763,00
Lubelskie	26	1285,96	24 481,36
Lubuskie	10	567,12	12 650,49
Łódzkie	20	673,44	11 080,80
Małopolskie	39	1880,17	13 691,09

¹⁴ A. Biernat-Jarka, *Finansowanie wsparcia rolnictwa i obszarów wiejskich w UE w latach 2007–2013*, SGGW, Warszawa 2007, s. 118.

¹⁵ I. Krakowska-Szopa, A. Jarzębska, *Silne czy słabe partnerstwa*, Prezentacja, Przemysł 2007.

Województwo	Liczba LGD	Ludność LGD (tys.)	Powierzchnia objęta LSD (km ²)
Mazowieckie	35	1726,17	30 070,85
Opolskie	12	677,98	8 893,17
Podkarpackie	31	1418,95	19 405,23
Podlaskie	16	657,50	18 329,62
Pomorskie	16	912,64	19 009,38
Śląskie	15	895,79	7 686,16
Świętokrzyskie	19	884,85	12 147,16
Warmińsko-mazurskie	14	753,05	22 329,00
Wielkopolskie	31	1688,44	25 238,83
Zachodniopomorskie	15	760,70	20 525,32
Razem	338	16877,18	278 235,70

Źródło: Oś IV PROW 2007–2013 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009, s. 5.

Najwięcej lokalnych grup do realizacji wniosków do działań osi IV Leader wybrano w województwie małopolskim, najmniej w lubuskim. Najwięcej nowych grup w stosunku do wcześniej istniejących powstało w województwach: lubelskim, mazowieckim, opolskim oraz podkarpackim. Wartym podkreślenia jest to, że w Polsce funkcjonuje 18 grup działających na obszarze więcej niż jednego województwa. Większość z nich zlokalizowana jest w zachodniej i północnej części Polski, a ich liczba zmieniała się od momentu przystąpienia Polski do UE, obejmując swym zasięgiem coraz większy obszar.

Budżety lokalnych grup (kwoty dofinansowania) uzależnione są przede wszystkim od liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze działalności LGD. Na realizację lokalnych strategii rozwoju LGD otrzymały do dyspozycji kwotę 116 zł na jednego mieszkańca, ponadto 29 zł/mieszkańca na koszty funkcjonowania i 3 zł/mieszkańca na projekty współpracy.

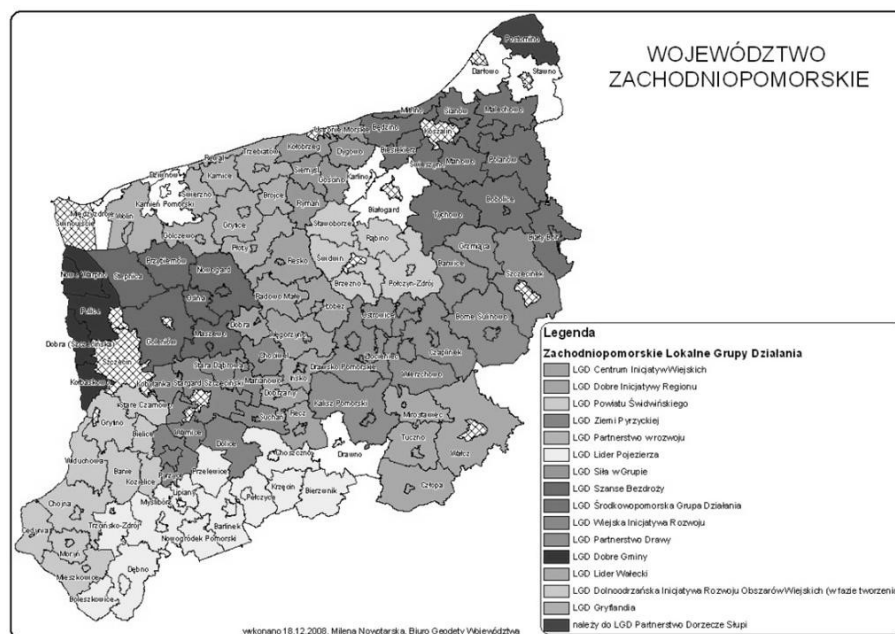
2. Lokalne Grupy Działania na terenie województwa zachodniopomorskiego

W województwie zachodniopomorskim 94% powierzchni zajmują obszary wiejskie. Transformacja gospodarki wpłynęła niekorzystnie na stan tych obszarów. Przyczyniła się do tego: likwidacja państwowych gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw okołorolniczych, która spowodowała spadek produkcji rolnej,

wzrost bezrobocia, ujawniając jednocześnie słabe strony polskiego rolnictwa oraz całkowity brak przygotowania rolników do nowej sytuacji ekonomicznej¹⁶.

Region zachodniopomorski ma charakter rolniczo-przemysłowy. Przeważająca część obszaru województwa pokryta jest glebami bielcowymi oraz brunatnymi. Pod względem przydatności do produkcji rolniczej przeważają gleby średnie i słabe (ok. 2/3 powierzchni). Gleby o dobrej przydatności rolniczej położone są głównie w regionie Pyrzyce i Stargardu Szczecińskiego oraz w części wschodniej województwa. Gleby najcenniejsze rolniczo, zajmujące ok. 10 tys. ha występują w okolicach Kołbaskowa.

Od 7 lipca 2009 roku w województwie zachodniopomorskim działa 15 Lokalnych Grup.

Rys. 1. Lokalne Grupy Działania

Źródło: www.ksow.pl.

¹⁶ www.ur.edu.pl.

Jak wynika z zaprezentowanych danych (tabela 4), największą liczbę gmin obejmują grupy mające siedziby w: Złocińcu, Barlinku oraz Koszalinie, działające na obszarze zamieszkiwanym przez największą liczbę ludności.

Na potrzeby opracowania, analizie poddano dwie grupy działania: LGD „WIR – Wiejska Inicjatywa Rozwoju” (obejmująca gminy: Kobylanka, Stargard Szczeciński, Starą Dąbrowę, Chociwel, Marianowo, Suchań) oraz LGD „DIR – Dobre Inicjatywy Regionu (w skład grupy wchodzi gminy Ińsko, Dobrzany i Recz.

Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego podpisał z Lokalnymi Grupami Działania w 2010 roku piętnaście umów na działanie „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, opiewających na łączną kwotę 3 683 830 zł.

Tabela 4

Lokalne Grupy Działania na terenie woj. zachodniopomorskiego

Nazwa Grupy	Siedziba	Rok powstania	Liczba gmin objętych działaniem	Pow. objęta działaniem (km ²)	Ludność na obszarze (tys.)
Centrum Inicjatyw Wiejskich	Łobez	2008	5	1074	38,7
Dobre Gminy	Dobra	2008	4	628	30,3
Dobre Inicjatywy Regionu	Dobrzany	2008	3	466	14,7
Dolnoodrzańska Inicjatywa Rozwoju Obszarów Wiejskich	Gryfino	2008	10	1869	62,3
Gryflandia	Gryfice	2008	6	1017	60,8
Lider Pojezierza	Barlinek	2006	12	2435	125,5
Lider Wałecki	Wałcz	2006	4	1376	28,8
Partnerstwo Drawy	Złocieniec	2006	11	3542	98,2
Partnerstwo w Rozwoju Powiatu Świdwińskiego	Wolin	2008	3	643	22,6
Siła w Grupie	Świdwin	2008	5	1071	33,0
Szanse Bezdroży	Gościno	2008	8	1168	48,6
Środkowopomorska Grupa Działania	Goleniów	2006	6	1604	79,3
Środkowopomorska Grupa Działania	Koszalin	2006	11	2516	83,0
Wiejska Inicjatywa Rozwoju	Stargard Szczec.	2007	6	949	32,6
Ziemi Pyrzyckiej	Pyrzyce	2009	3	527	31,2
Razem			201	38 465	1 698,0

Źródło: na podst. G. Czapiewska, *Lokalne Grupy Działania a kreowanie rozwoju regionalnego w województwach pomorskim i zachodniopomorskim*, Akademia Pomorska w Słupsku, Słupsk 2011, s. 7–8

Dużo wolniej przebiegała realizacja działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty PROW 2007–2013”. Realizacja działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej ORIW 2007–2013” przebiegała jeszcze gorzej, bowiem na 12 złożonych wniosków nie zawarto żadnej umowy. Podobna sytuacja wystąpiła w przypadku działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw PROW 2007–2013”. Na 25 złożonych wniosków zawarta została jedna umowa. Z działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju w zakresie odnowy i rozwoju wsi PROW 2007–2013” na 138 wniosków zawarto 18 umów¹⁷.

Sytuacja taka może świadczyć o słabym przygotowaniu wniosków, co może być spowodowane brakiem wiedzy fachowej i umiejętności w tym zakresie. Odzwierciedla to poziom wspomnianego wcześniej kapitału społecznego.

3. Diagnoza obszaru objętego działaniem wybranych LGD oraz ich projekty

Teren sześciu gmin, objętych działaniem Lokalnej Grupy Działania Wiejska Inicjatywa Rozwoju położony jest w powiecie stargardzkim. Ogólna powierzchnia terytorium działania grupy wynosi 949 km² i posiada bardzo urozmaicony krajobraz. Najważniejsze bogactwa naturalne obszaru SGD to lasy, zasoby wodne oraz specyficzne ukształtowanie terenu. Na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju nie ma uciążliwego przemysłu, a dominującą funkcję pełni rolnictwo. Program Natura 2000 zajmuje łącznie ok. 40% terytorium sześciu gmin objętych LGD.

LGD WIR działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, jako cel zakłada sobie podejmowanie różnorodnych działań na rzecz rozwoju obszaru objętego strategią, m.in. promocja obszarów wiejskich, mobilizowanie ludności wiejskiej do aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich, upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywnością ludności na obszarach wiejskich.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dobre Inicjatywy Regionu to teren Dobrzany i Ińsko położony w powiecie stargardzkim, a gmina Recz w po-

¹⁷ *Praktyczne aspekty programu Leader w województwie zachodniopomorskim*, red. B. Kryk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011, s. 17.

wiecie choszczeńskim. Gminy graniczą ze sobą i mają stosunkowo dobre położenie komunikacyjne drogowe i kolejowe. Obszar objęty LGD to w większości gleby na glinach i piaskach, płowe i rdzawe klas IVa i IVb, a także w mniejszym stopniu gleby biellicowe klas V i VI. Średnia powierzchnia lasów wynosi tu ok. 34%. Bogactwem są niewątpliwie jeziora, których największa liczba i powierzchnia jest w gminie Ińsko. Zakres działania grupy obejmuje: badania nad obszarem objętym LSR (Lokalnej Strategii Rozwoju), szkolenie kadr biorących udział we wdrażaniu LSR, szkolenie lokalnych liderów czy animowanie społeczności lokalnych. Na terenie obszaru LGD DIR brak jest uciążliwego przemysłu, zagrożeniem dla środowiska może być jedynie wielkoprzemysłowa hodowla trzody chlewnej w gminie Dobrzany.

Obie Lokalne Grupy Działania funkcjonują na obszarze zbliżonym przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo, w podobnych warunkach otoczenia, ale swym zasięgiem różnią się. LGD WIR to wspomnianych sześć gmin, blisko 950 km² powierzchni i ponad 32 tys. mieszkańców. LGD DIR tworzą trzy gminy zajmujące obszar 466 km² i zamieszkuje około 15 tysięcy mieszkańców.

Ze względu na zasadę przydziału funduszu, WIR dysponuje zdecydowanie większymi środkami, ale jednocześnie przeznacza je na potrzeby dużo większej ludności i dużo większego terenu.

W ramach otrzymanego dofinansowania zrealizowano wiele projektów. Na terenie działania LGD „Wiejska Inicjatywa Rozwoju” nastąpiła między innymi:

- renowacja Miejsca Pamięci poległych w czasie I wojny światowej – gmina Marianowo,
- wymiana witraży w kościele rzymsko-katolickim pw. Św. Jana Kantego w Wapnicy – gmina Suchań,
- prace remontowe i renowacyjne w świetlicy wiejskiej w Poczerninie – gmina Stargard Szczeciński,
- aktywizacja mieszkańców grupy poprzez organizację imprezy rekreacyjnej „Rajd wokół jeziora Kamienny Most – gmina Chociwel,
- zagospodarowano miejsca do rekreacji w miejscowości Kicko – gmina Stara Dąbrowa,
- organizacja warsztatów rękodzielniczych dla mieszkańców LGD – gmina Chociwel,
- warsztaty piłkarskie i impreza dla dzieci „Puchar Małego Orła” – gmina Stargard Szczeciński.

Powyższe działania objęte były dofinansowaniem w granicach od 4,5 tys. zł do niemal 100 tys. zł.

W ramach dofinansowania ze środków UE zrealizowano na terenie działania Lokalnej Grupy Działania „Dobre Inicjatywy Regionu” również wiele projektów, w tym:

- podwyższenie konkurencyjności oraz zwiększenie zatrudnienia poprzez remont i modernizację lokalu usługowo-gastronomicznego,
- powołanie do działania pensjonatu z bazą noclegową o podwyższonym standardzie, obsługującego ruch turystyczny i lokalny ruch biznesowy,
- prace remontowe w zabytkowym kościele filialnym, pw. Wniebowzięcia NMP w Krzemieniu – gmina Dobrzany,
- zakup strojów i wyposażenia dla nowopowstałego zespołu ludowego w miejscowości Szadzko w gminie Dobrzany,
- renowacja elewacji kościoła parafialnego w Storkowie,
- warsztaty muzyczno-plastyczne, wakacyjny festiwal piłkarski dla dzieci i młodzieży – gmina Dobrzany,
- zakup wyposażenia do Izby Pamięci w świetlicy OSP w Ińsku.

Ze względu na atrakcyjne walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe, turystyka i rekreacja stają się istotną funkcją w rozwoju obu omawianych obszarów, jednak baza noclegowa nie prezentuje się imponująco.

Tabela 5

Baza noclegowa omawianych Lokalnych Grup Działania

Grupa	Hotel, motel, pensjonat	Ośrodek wypoczynkowy	Agroturystyka	Camping, pole namiotowe	Inne
LGD WIR	5	1	8	3	3
LGD DIR	4	4	15	8	2

Źródło: na podst. danych zawartych w Lokalnych Strategiach Rozwoju.

Pomimo dużo mniejszego terenu objętego funkcjonowaniem LGD DIR, baza turystyczna jest lepiej rozwinięta, głównie w zakresie liczby gospodarstw agroturystycznych. Inaczej przedstawia się sytuacja bazy gastronomicznej. Na terenie LGD WIR jest łącznie: 7 restauracji, 13 barów, 2 stołówki i 2 kawiarnie, podczas gdy na terenie LGD DIR są 3 restauracje, 10 barów, 1 kawiarnia i 4 stołówki. Na uwagę zasługuje kuchnia w Pęcinnie (obszar WIR), zdolna jest przygotować 1300 posiłków dziennie.

Reasumując uwarunkowania społeczno-gospodarcze omawianych obszarów, wielkość terenu objętego działaniem Grupy nie ma wpływu na prężność działania, a gminy funkcjonujące w zbliżonych warunkach geograficzno-przyrodniczych oraz społecznych mają zbliżone potrzeby i jednakowe perspektywy działania. Z uwagi na słabą jakość gleby oraz dużą wilgotność rolnictwo nie może stanowić tu mocnej strony obszarów, w związku z czym obszary wiejskie powinny rozwijać się w kierunku działalności turystycznej, agroturystycznej i kultywowania tradycji kulturalnych. Środki unijne przeznaczone na renowację zabytków kultury, pielęgnowanie tradycji, zachowanie naturalnego środowiska czy jego ochronę oraz rozwój infrastruktury związanej z szeroko pojętą turystyką mogą stanowić najlepszą alternatywę dla rozwoju terenów, a także produkcji roślinnej i zwierzęcej gospodarstw rolnych.

Lokalne Grupy Działania stymulują innowacyjność i przedsiębiorczość, pomagają zaspokoić lokalne potrzeby terenów wiejskich oraz pozwalają się im rozwijać. To właśnie poprzez Lokalne Strategie Rozwoju funkcjonowanie Grup ma ogromny wpływ na rozwój regionu, lokalnej społeczności, a także na racjonalne wykorzystanie finansowego wsparcia otrzymanego z budżetu Unii Europejskiej.

Literatura

- Czapiewska G., *Lokalne Grupy Działania a kreowanie rozwoju regionalnego w województwach pomorskim i zachodniopomorskim*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2009, nr 29.
- Halamska M., *Doświadczenia dwóch edycji programu LEADER w Portugalii*, „Wies i Rolnictwo” 2005, nr 4.
- Kamiński R., *Konieczność stosowania metody LEADER w nowym funduszu wiejskim – szansa czy zagrożenie?*, w: *Polska strategia w procesie kształtowania polityki Unii Europejskiej wobec obszarów wiejskich i rolnictwa*, red. J. Wilkin, M. Bład, D. Klepacka, IRWiR PAN, Warszawa 2006.
- Kandefer W., *Turystyka wiejska a rozwój lokalny*, w: *Rola turystyki w rozwoju gospodarczym obszarów wiejskich i leśnych*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2006.
- Kandefer W., *Turystyka wiejska a rozwój lokalny*, w: *Rola turystyki w rozwoju gospodarczym obszarów wiejskich i leśnych*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli, Stalowa Wola 2006.

- Krakowska-Szopa I., Jarzębska A., *Silne czy słabe partnerstwa*, Prezentacja, Przemysł 2007.
- Lokalna Strategia WIR*, Stargard Szczeciński 2007.
- McAlinden G., *Partnerstwo na rzecz rozwoju regionalnego*, PARP, Warszawa 2004.
- Naskręt K.N., *Determinanty aktywności Lokalnych Grup Działania*, Praca dyplomowa, ZUT Szczecin 2013.
- Oś IV PROW 2007–2013 – Lokalne Grupy Działania i Lokalne Strategie Rozwoju*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009.
- Pałka E., *Rola Lokalnych Grup Działania w rozwoju obszarów wiejskich. Przykład województwa świętokrzyskiego*, „Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae” r. 18, nr 3/2014.
- Plan Gospodarki Odpadami dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2009–2012*, AR Szczecin 2009.
- Podejście Leader*, Podstawowy poradnik, Komisja Europejska, Luxemburg 2006.
- Praktyczne aspekty programu Leader w województwie zachodniopomorskim*, red. B. Kryk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011.
- Wspólna Polityka Rolna. Partnerstwo Europy i Rolników*, Urząd Publikacji Komisji Europejskiej, Luksemburg 2012.
- www.dialogspoeczny.pl.
- www.enrd.ec.europa.eu.
- www.ksow.pl.
- www.lgd-dir.pl.
- www.minrol.gov.pl.
- www.rdpnetwork.defra.gov.uk.
- www.ur.edu.pl.
- www.wir-lgd.org.pl.

Factors driving an activity of Local Action Groups in rural areas in Poland

Summary

A social partnerships may have significantly affected the quality of life in small communities. The Local Action Group (LAG) is one of the sort of such partnerships, which are created in rural areas. The author of this article has pointed out the factors related to the functioning of the LAGs. The present study is focussed on the work of two selected LAGs in West Pomerania Voivodeship. The area covered by the action of these groups had been studied and a social activity, and economic potential were described.

The LAGs' activities are dependent on the financial capacity, therefore the author pointed to the source of funding and the benefits that may arise from the LAGs' functioning.

Keywords: country areas, local action groups, Program Leader.

Translated by Jacek Prochorowicz